

Barrandov (Luděk Staněk)

(Skalní 14 / Barrandovská 24)

Vilová čtvrť Barrandov si užila krátký, ale intenzivní záblesk slávy ve třicátých letech, aby pak postupně její charisma vyhasínalo. Za mého dětství už Barrandov dávno nezářil, ale byl ještě teplý. Možná jsem tyhle věci jako dítě vnímal intenzivněji, ostatně všudypřítomná socialistická šed' byla k odkvétající kráse prvorepublikových vil, chátrajícímu kouzlu Barrandovských teras a majestátnímu výhledu z kopce na údolí řeky slušným protikladem.

Za mého dětství byl navíc Barrandov stále částečně odříznutý od zbytku Prahy, vedla sem jedna autobusová linka, a když jste toužili po výletu do města a neměli auto, často nezbývalo než sejít z kopce do Hlubočep na konečnou tramvaje číslo 12 pěšky. Ta čtyřproudá silnice, která dnes vede v jeho blízkosti, neexistovala. Neexistovalo ani sídliště. Byl jen Smíchov, nejbližší místo dole ve městě. Kontrast, který následoval po pár stanicích, nemohl být výraznější. Za sebou jste nechali kopec plný nádherných vil a magického klidu a postupně se nořili do brutálního šedivého, oprýskaného, industriálního Smíchova.

Abyste pochopili, jak jsem se na Barrandov dostal, musím zde udělat odbočku ke svému zesnulému otci a vrátit se až do roku 1945. Tehdy bylo mému otci devatenáct a při pražském povstání viděl na vlastní oči, jak ustupující německá armáda v Kyjích zastřelila jeho otce, mého dědu, který se po několika letech v ilegálním komunistickém odboji rozhodl vyhrabat zakopanou zbraň a vyrazit proti okupantům. Na dospívajícím muži se tyhle věci podepíšou, a tak můj otec hned v polovině května 1945 vstoupil do KSČ a po nějaké době skončil u StB na oddělení boje proti vnějšímu nepříteli – tedy u kontrašpionáže.

Nikdy o tom se mnou nemluvil, takže podrobnosti znám jenom z jeho spisu, který jsem si po jeho smrti šel prohlédnout na ÚSTR. Tam jsem našel tlustou složku, jejíž větší část tvořily protokoly o projednávání kázeňských prohrěšků mého otce. Většinou ženské a alkohol. Ten poslední byl zdaleka nejzábavnější, nejjobsáhlejší a v roce 1969 po něm následoval otcův vyhazov od Stb. Není tu čas ani místo, abych se zde o něm rozepisoval, ale podstatou bylo, že jedna otcova milenka v záchvatu žárlivosti dekonspirovala druhou jeho milenku, také agentku Stb, která pracovala coby asistentka na ambasádě Francie. A to za okolností, jenž svojí absurditou připomínaly tehdejší nejlepší Vorlíčkovy komedie. Myslím, že ve studovně ÚSTRu, místě veskrze vážném, kde lidé z pohnutek osobních či pracovních v tichém osamění čelí hrůze dějin, se nikdy nikdo nesmál tak jako já ten prosincový den, když jsem si tuhle část spisu četl. Když otce od StB vyhazovali, chybělo do mého narození ještě pět let a myslím, že můj otec ještě ani neznal moji matku. Nicméně tohle všechno bude mít vliv na to, kde jsem se v dětství octl.

Přišel jsem na svět v roce 1974 a můj otec, tehdy nijak majetný zaměstnanec redakce zábavy v Československém rozhlasu, musel vyřešit, jak zabezpečí rodinu. Vyřešil to mazaně. Požádal o přidělení domovnického bytu u Správy služeb diplomatického sboru. Tedy o domovnický byt ve vile obývané diplomaty. Diplomaty z kapitalistické, nepřátelské

ciziny. Soudruzi usoudili, že při přikládání do kotle na koks vytápějíciho prvorepublikovou vilu a při zalévání zahrady nemůže napáchat mnoho škody, a navíc má ženu a dítě. Je tedy sice vyhozený zpravodajec, ale zároveň napravený sukničkář a pijan (v čemž se mimochodem dost mýlili). Dali mu podepsat nový vázací akt, nebo jak se to jmenovalo, protože na rejdy západních zpravodajských centrál bylo třeba dávat pozor i při zalévání zahrady.

Otec nafasoval klíče od malého, studeného a postupně i dost vlhkého bytu v přízemí skvělé vily na Barrandově (*Pozn.: Skalní 14/Barrandovská 24*) od architekta Bruno Růckera postavené v roce 1932 a v roce 1941 přestavěné, předpokládám, že už novými německými majiteli poté, co ti původní skončili buď v emigraci, nebo v plynu. (Což soudím jednak z toho, co jsem zaslechl jako dítě od pamětníků, a pak i z toho, že se o vilu po roce 1989 nikdo nepřihlásil v restituci).

Dá se říct, že právě tady začíná mé dětství. Ve vile nejprve nacisty ukradené Židům a následně komunisty nacistům, v níž se zaměstnancům ambasády Velké Británie staral v zimě o topení a v létě o zahradu bývalý pracovník kontrarozvědky s osobním škrálopem, mladou ženou a tříletým synem.

Co bylo na dětství na Barrandově nejlepší? Všechno. Začneme třeba sousedy. Celé mé dětství bydleli v domě nade mnou velmi spořádaní sousedé, zaměstnanci ambasády Velké Británie. Jako dítě jsem je sledoval fascinovaně. Byli to lidé z jiného světa, jinak mluvili, nosili krásné obleky a měli zvláštní jména. Prvním britským diplomatem, kterého si pamatuju, byl Richard Makepeace. Mladý, vysoký, velmi pohledný Brit, který měl indickou manželku. Jeho jméno si pamatuju velmi dobře, protože to bylo jedno z prvních slov, které jsem jako dítě přečetl (na naší brance), ale neuměl vyslovit. Teď jsem si ho vygoogloval. Z Prahy odjel zpět do Británie a následně na další diplomatické mise do Bruselu a na Střední východ. Dnes učí v Oxfordu islámská studia a podle několika internetových odkazů byl agentem MI6.

Druhou postavou naší vily byl Ronald S. Dodoo, skvěle vypadající černoš s manželkou a dvěma dcerami mého věku, který přijel hned po Makepeaceových. Dodoo se vymykal ve všech směrech. Už jen tím, že se s námi chtěl přátelit. V té době (byla polovina osmdesátých let) se od nás můj otec již odstěhoval (protože přece jen jeho pití a sukničkářství nebylo úplně pod kontrolou). Byt byl psaný stále na něj, ale topili jsme a zahradu zalévali už jen já a moje máma.

Ronaldu Dodoo jsme asi byli sympatičtí a on nám. Já ani máma jsme neuměli moc anglicky, ale Dodoo si s námi vždycky rád povídal. Neptejte se mě jak, ale povídal. Byl každopádně velmi svérázný chlapík. Pamatuju si, že jednou jsem odpoledne slyšel z jeho bytu nahoře rány. Vyšel jsem na zahradu a Dodoo na mě mává, abych šel k nim. Vešel jsem do jejich bytu a prošel až nahoru na půdu, kde Dodoo našel nějaké staré nepoužívané dveře, opřel je o stěnu, přilepil na ně plakát nějakého divně vypadajícího člověka s páskou přes oko z Bravíčka (později jsem zjistil, že to byl Peter Burns, zpěvák Dead Or Alive) a třefoval se do něj společně se svými dcerami z kapesní pistole malé ráže. Ostrými. Neptejte se mě, kde vzal britský diplomat v Praze v roce 1984 zbraň, a už

vůbec ne, kde vzal tu drzost z ní střílet před synem domovníka, který to mohl kdekoli vykecat. Já to nevykecal, už proto, že jsem měl rodinu tohoto chlápka fakt rád.

Dodoo byl svérázný a myslím, že na to nakonec dojel. Já sice držel o střílení na půdě pusy, ale někdo jiný o něčem jiném nejspíš ne. Ať už to bylo o čemkoli. A tak se Dodoo jednoho dne objevil doma nikoli ve svém třídvěřovém červeném BMW, ale v červeném žigulíku. Za pár dní za námi přišel, zda nechceme nějaké vybavení jeho domácnosti, že se narychlo a neočekávaně vrací do Británie. Nakonec věnoval mé mámě velkou elektrickou sušičku na prádlo (věc, o které jsem do té doby nevěděl, že vůbec existuje, a mám tušení, že máma si pár dní také myslela, že dostala pračku) a pár dalších věcí. A za týden byl pryč. Dodnes nevím, zda ho vyhostili, nebo prostě jenom něco podělal a musel domů.

Z dnešního pohledu bylo bydlení s diplomaty vlastně strašně vzrušující. Ale na mě mělo ještě jeden efekt. Díky tomu, že můj otec se mnou prakticky nikdy nemluvil ani o sobě, ani o svém životě (ne, že by nemluvil vůbec, prostě byl jen zvyklý o naprosté většině věcí doma nemluvit, a do té naprosté většiny patřila nejen jeho minulost a jeho práce, ale i jakákoli ideologie), nebral jsem to tak, že ti tam v prvním patře jsou jiní než já. Naopak. Došlo mi to už někdy v roce 1982.

Tehdy přišla válka o Falklandy (televize důsledně mluvila o Malvínách) a britští diplomaté se octli pod otevřeným dohledem StB. V praxi to vypadalo tak, že před oběma východy z domu stála ve dne v noci dvě auta. Vždycky to byla škodovka a volha, to si pamatuju naprosto přesně. Táta mi to tehdy našťestí nijak nevysvětloval (nebo si to nepamatuju), ale vím, že jsem těch lidí celkem bál.

Skalní ulice, do které ústil jeden z východů našeho domu (*Pozn.: Skalní 14*), působila jako hranice světů. Na straně se sudými čísly prvorepublikové vily z první vlny zástavby Barrandova. Na druhé straně holá pláň s nádherným výhledem do města a na hlubočepské údolí. Tato pláň byla ale začátkem sedmdesátých let rozparcelována. Domy, které tu vznikly, byly prakticky bez výjimky odporné sedmdesátkové kostky z částečně nakradeného materiálu stavěné lidmi, kteří stihli zbohatnout za socialismu. Taxikáři, řezníci, sem tam někdo pracující v zahraničním obchodu. Pamatuju se, že otec na tohle dodatečné rozparcelování Barrandova strašně nadával. Tvrdil, že tahle část se podle původních plánů Havlových prvorepublikových plánů prodávat neměla, že je to zločin.

Když jste vyšli na vrchol Skalní ulice, dostali jste se na ulici Lumiérů. V nových bytovkách vystavěných pro zaměstnance Filmových studií Barrandov tu bydlela většina mých spolužáků ze základní školy. Za bytovkami se stavěly bunkry, na svazích směrem dolů do ulice Pod Habrovou se sáňkovalo a nad nimi se hrál fotbal. Zde probíhaly „oficiální“ volnočasové aktivity.

Větší dobrodružství ale čekalo při výpravách za budovu ateliérů. To byla „neoficiální“ část, o které se před rodiči nemluvalo. Zde byly dva zásadní body zájmu. Jednak smetiště, na něž se vyhazovalo z filmových studií vše nepotřebné. Našly se tu třeba odstřižené kusy vyvolaných filmů, zbytky rekvizit, ale i opravdové poklady. Největším nálezem, který jsme tu kdy učinili, byl interní telefonní seznam filmových studií s často neveřejnými telefonními čísly známých herců. Jasně si vzpomínám, že s kamarádem Martinem S. jsme ho odnesli

k němu domů a z obýváku bytu jeho mámy zkoušeli vytáčet nejrůznější čísla. Jen na telefon Vladimíra Menšíka (zvedala to tehdy jeho manželka) jsme zavolali asi osmkrát za sebou. A pak se jen chichotali, zatímco ze sluchátka se ozývalo s každým dalším telefonátem stále naštvanější „halóóó“.

O pár set metrů dál za smetištěm pak byl prostor, kde se stavěly (a dodnes staví) filmové dekorace. V té době to byla neoplocená louka, které dominoval vrak tanku, údajně zbytek po natáčení filmu Sokolovo. Nejlepší hračka, kterou můžet mít, když je vám nějakých osm nebo devět let. Jednou jsme takhle přišli na louku zase si hrát do tanku a proti nám jde nějaká žena se zafáčovaným krvavým obličejem. A vedle ní jde druhá. Koukáme na to jako blázni. Vedle další zraněná žena trhá na louce kytky. Všude jsou nějaké trosky a létají kusy papírů. Než nás vyhnali, stihli jsme vypátrat, že se tam natáčí nějaký seriál. O pár měsíců později jsem zjistil, že to byla první Sanitka a slavná scéna pádu letadla v Suchdole z posledního dílu. Po natáčení jsme si ještě nějakou dobu chodili do trosek letadla hrát, než je nakonec odvezli.

Konec mého dětství ohraničilo několik událostí. Blížící se rok 1989, stavba barrandovského sídliště, která ukončila izolaci barrandovského kopce. Konec osmdesátých let znamenal s mojí nastupující pubertou konec klidné idyly. Začalo období rebelie. Z vily, kde jsme bydleli, byl skvělý výhled na protější dům na Barrandovské ulici. Tehdy to byla rezidence argentinského velvyslance, původně ale šlo o vilu Miloše Havla (*Pozn.:Barrandovská 17*). Jednoho krásného dne, někdy v roce 1987, mne nenapadlo nic lepšího, než napsat Václavu Havlovi a v obsáhlém a velmi naivním dopisu mu vyslovit své sympatie. Abyste viděli, jak jsem byl mazaný, změnil jsem si křestní jméno na Stanislav Staněk (podle přezdívky Standa, kterou jsem měl na základní škole). Václav Havel kupodivu odepsal slušný korespondžák, který mám dodnes schovaný.

A pak přišel rok 1989 a začátek devadesátých let a Barrandov se změnil. Vily ze třicátých let byly některé přestavěny, některé strženy a nahrazeny většími a rozlehlejšími hrůzami. Jiné chátrají. Pár jich bylo rekonstruováno hezky a citlivě. Izolace barrandovského kopce definitivně skončila a s ním skončilo i moje dětství.

Vyprávění Lud'ka Staňka je převzato z knihy Jána Simkaniče „Mé dětství v socialismu“ vydané nakladatelstvím BizBooks v listopadu 2014.

Děkujeme autorovi knihy panu Jánu Simkaničovi za souhlas s otištěním úryvku.

Luděk Staněk

Publicista, scénárista, novinář a komik, vystupující ve stand-up comedy. Začínal v časopisu Rock&Pop, pracoval ve vydavatelství Stratosféra jako šéfredaktor časopisů Rolling Stone, Esquire nebo FHM. Poté prošel redakcí Reflexu, dnes působí ve vydavatelství Economia. Má vlastní pořad na stream.cz nazvaný Pořad Lud'ka Staňka.